

Dalmatinski komitet za ljudska prava
Trumbučac 19
21000 Split

Split, 30. listopada 2009.

Županijsko državno odvjetništvo u Splitu
Gundulićeva 10
21000 Split

KRIVIČNA PRIJAVA

protiv

TANJE BELOBRAJDIĆ, Vijeća Europe 71, 32000 Vukovar

zbog osnovane sumnje da je u razdoblju od početka travnja do sredine kolovoza 1992. u prostoru VIC-a Lora u Splitu, u kojem su bili smješteni ratni zarobljenici srpske nacionalnosti, ove brutalno premlaćivala, mučila i vrijeđala njihovo osobno dostojanstvo osobito uvredljivim i odvratnim postupcima. Uporno je, sistematski i gotovo svakodnevno učestvovala u mučenjima, ponižavanju i drugim nečovječnim radnjama prema gotovo svim zarobljenicima, kako bi im nanijela velike patnje. Teškim fizičkim i psihičkim zlostavljanjem ozbiljno im je ugrozila i/ili povrijedila tjelesni integritet i narušila zdravlje.

Osim što je glavninu mučenja o kojima govore logoraši, osobno inicirala i u njima imala glavnu riječ, u drugim slučajevima bi se uključila u mučenja koja su započeli i radili drugi.

Koristeći utjecaj koji je očito dijelom crpila iz činjenice što je bila supruga zapovjednika logora, pozivala je i poticala na počinjenje opisanih nedjela i druge zatvorske stražare, što su oni bespogovorno izvršavali. Više svjedoka upamtio je da se predstavljala kao zamjenica zapovjednika logora, ali je mnogo važnije da se ona ponašala kao da to jest a tako su se prema njoj odnosili i drugi, pa ni jedan svjedok nije zapazio da joj se itko od čuvara ikada u bilo čemu usprotivio.

Često je dolazila u zatvor u pratnji uniformiranih žena, dok bi iza ponoći znala dovesti grupe vojnika izvana. U pravilu je upravo ona, u tim prigodama kao i inače, ulazila u ćelije i odabirala zatvorenike koje će s društvom premlaćivati, ponižavati i izrugivati se s njima.

Temeljem dokaza kojima raspolaže *Dalmatinski komitet*, kao podnosilac prijave, Tanja Belobrajdić je bezbrojnim okrutnim mučenjima počinila kazneno djelo protiv čovječnosti i međunarodnog prava. Postupcima, koje detaljno opisuju bivši logoraši, teško je povrijedila *Ženevsku konvenciju o postupanju s ratnim zarobljenicima* te počinila ratni zločin protiv ratnih zarobljenika prema krivičnom zakonu RH.

Otežavajuće okolnosti: Žrtve Tanje Belobrajdić bili su već slabi od batina i gladi, ozlijeđeni ili bolesni zarobljenici. Kao posljedicu danonoćnih batinanja, u prosjeku je logoraš iz Lore imao između tri i četiri polomljena rebra, što se i danas može provjeriti na rendgenskim snimkama. Ni onima koji su jedva stajali na nogama zbog iscrpljenosti, ozljeda ili bolesti, nikada se nije smilovala i poštedjela ih.

Mučenje logoraša iz bloka C treba posebno vrednovati. Oni nigdje nisu bili evidentirani kako bi stražarima poslužili za izivljavanje, pa ih se moglo mučiti ili čak ubiti bez ikakvih posljedica. Zato su bili izubijaniji od drugih, totalno iscrpljeni i polusvjesni od izgladnelosti. Hranu su, naime, dobivali svakih nekoliko dana, a uskraćivani su im i voda i san. Tokom mjeseci provedenih u Lori izgubili su svi preživjeli na desetke kilograma. Za takve ljude je Tanja Belobrajdić prakticirala poseban način mučenja. Dolazila ih je tuči obično u društvu jednog vojnog policajca. Ušla bi u ćeliju i birala žrtvu, koju su odvodili i mučili u posebnoj prostoriji istoga bloka. Neke je tukla dok god ne bi pali u nesvijest. Svom snagom ih je mlatila drvenom palicom ili čvrstim gumenim crijevom, po leđima i bubrezima. Štiklom sa čeličnim vrhom tukla je zarobljenike da im probije kožu. Pojedini su nakon njenih mučenja mokrili krv.

***

Dokaz: Iskazi **dvadeset i četvero** ratnih zarobljenika iz Lore.

Svjedok 01 **NOVICA POPOVAC**, Trebinje, BiH, opisuje kako je supruga zapovjednika zatvora/logora Lora, osuđenog ratnog zločinca **Tome Duića**, Tanja Duić, došla u njihovu ćeliju, ubacila suzavac i odmah zatvorila vrata, kako bi koncentracija plina te patnje žrtava bile što veće.

Svjedok 02 **DAMJAN TRIPKOVIĆ**, Bileća, BiH. **Blok C.** Opisuje kako je Tanja Duić došla u njegovu ćeliju, gdje je ležao modar od prethodnih batina, te ga je seksualno provocirala na način da mu je pokazala dojku i ponudila seksualni odnos, da bi zatim bezrazložno vrisnula što je bio (očito unaprijed dogovoreni) znak grupi vojnih policajaca koji su čekali na hodniku između kojima je bio i njen suprug Tomo, da ulete u ćeliju i isprebijaju ga toliko da je izgubio svijest.

Svjedok se sjeća da je Tanja Duić u još nekoliko navrata tokom mjeseci dolazila u njegovu ćeliju i tukla ga.

Ujedno je bio očevidac njenih izivljavanja na drugim zarobljenicima, kojima bi, na primjer, naredila da skinu odjeću, te ih udarala palicom, uključujući i po penisima.

Od drugih je zatvorenika čuo da je razodjevenim muškarcima znala osobno učvrstiti elektrode za spolni organ i uho te ih mučiti puštanjem istosmjerne struje. Pritom bi ih polila vodom zbog bolje provodljivosti, odnosno intenzivnijih muka.

Svjedok 03 **GAVRILO TRIPKOVIĆ**, Brisbane, Australija. **Blok C.** Opisuje kako je Tanja, u pratnji dvojice stražara, izvela iz ćelija na hodnik više zatvorenika, i to njega, **Dragana Pantića** i pok. **Milana Mičića**, da bi, nakon tobožnjih seksualnih ponuda, svu trojicu zatvorenika oni dobro istukli.

„Drugi put dovela je 4 ili 5 strašno iscrpljenih, uplašanih djevojčica, negdje oko 18 godina, mislim. I – opet isto: da li bi mi njih j..li? Opet sam šutio, ali me ovaj put to nije spasilo. Naredila je da sjednem na beton i raširim noge. Imala je taj put kratke pilotske čizme. Iznenada me par puta svom snagom udarila među noge, oborila me, izgubio sam svijest od snage udarca i prevrnuo se... prvo čega se poslije sjećam je da su me polijevali vodom iz crijeva.“

Svjedok 04 **ORO MILORAD**, Trebinje, BiH, također ju je upamtio. Dolazila je u njegovu ćeliju, pitala da li bi imao odnose s njom, a kada je rekao da ne bi, ošamarila ga je i vrijeđala.

Svjedok 05 **HAMOVIĆ BORISLAV**, Trebinje, BiH, opisuje kako je Tanja Duić dolazila u njihovu ćeliju u pratnji uniformiranih ženskih osoba. Osobno je odabirala žrtve, koje će izvesti vani, provocirati na uvijek isti način nudeći seks, a teško batinanje uslijedilo bi bez obzira da li bi žrtve rekle *da* ili *ne*.

Svjedok 06 **MIROSLAV ČUČAK**, Trebinje, BiH. **Blok C.** Kazao je tajniku trebinjskog Udruženja logoraša, Borislavu Hamoviću, da je upamtio zapovjednikovu suprugu Tanju, koja je dolazila u pratnji dvije ženske osobe te se predstavljala kao zamjenica Tome Duića. Žene iz pratnje su čekale dok je ona po ćelijama odabirala zatvorenike koje će izvesti i mučiti.

Svjedok 07 **MIRKO BJELICA**, Trebinje, BiH, bio je zatvoren u zloglasnom **Bloku C.** Njega je Tanja Duić tukla u niz navrata. Dolazila je u uvijek u pratnji uniformiranog muškarca. Odvela bi logoraša u posebnu prostoriju.

Jedan od načina mučenja bio je kada bi morali kleknuti i pritom što više saviti leđa da im glava dođe što bliže podu. Tada bi ih tukla drvenom palicom po leđima i bubrezima.

Kod drugog načina ona bi naredila *beri grožđe!*, što je značilo da se zatvorenik mora istegnuti uza zid, na prstima i visoko dići ruke, a ona bi ih opet tukla.

Svjedok 08 Pok. **MILAN MIČIĆ**, Beograd, Srbija, precizira da ga je Toma Duić tri puta odvodio u svoj ured, gdje bi ga „spajao na struju“. *„...on je pritiskao na neki taster, i kad pritisne, onda prođe struja i imao sam osjećaj kao da mi vrat kidaju.“* Tokom jedne od tih seansi Tanja Duić je, dok ga je njen suprug tresao strujom, tukla, udarala šakama i šamarala, tako da mu je raskrvarila uši, jer su elektrode bile pričvršćene na ušne školjke.

Svjedok 09 **MIRKO BABIĆ**, Trebinje, BiH, opisuje nekoliko vrsta mučenja u kojima je učestvovala Tanja Duić.

Takozvano *kupanje* značilo je izlazak zatvorenika u krug zatvora, koje bi prethodno po ćelijama obično upravo ona odabrala. Zatvorenici su se morali skinuti do gola a stražari bi ih potom gađali moćnim mlazom iz vatrogasnog hidranta, što bi ih bacalo po dvorištu.

Tanja Duić smislila je dodatak opisanom mučenju. Naredila bi zatvorenicima da pobacaju hlače na bodljikavu žicu pri vrhu zatvorskog zida. Tada bi naredila da skaču kako bi ih dohvatili, pri čemu je žrtve uvijek gađala komadima cigle i drvima, osobito ciljajući donji dio nogu. Također bi ih tjerala da trče po krugu ali i da pritom nose jedni druge.

Svjedok opisuje kako je prema njima odnosno pored njih pucala iz pištolja, i to dok bi trčali ukруг.

Kada bi zatvorenici prolazili, ustala bi s dvorišnih stepenica i zalijetala se u njih na način da ih što jače udari nogama tj. čizmama, a nije ih štedjela ni dok su bili postrojani: *„Mi stojimo u ešalonu poredani, tko se njoj ne sviđa ili bez razloga, ona ti dođe i samo te pukne nogom, kad naiđe pored tebe, pukne te, samo te nabije na zid koliko je imala silovit udarac.“* Ona je tako vješto i snažno šutirala zatvorenike, da je ovaj svjedok uvjeren da je trenirala i ovladala nekim borilačkim vještinama.

Iz grada je dovodila, logorašima nepoznate uniformirane muškarce, koji su ih također tukli. Znala se uključiti u mučenje zatvorenika, koje su započeli drugi stražari, bilo da bi im se pridružila, poticala ih u tome ili navodila da primijene neku njenu ideju mučenja, koju bi im prethodno opisala.

Nakon tih muka odveli bi ih u ćeliju, ali nerijetko bi se opet otvorila vrata, i ona bi došla, opet bira tko će van, ovaj put da ga nastave vrijeđati i tući na hodniku.

Svjedok 10 **GERUN LJUBIŠA**, Trebinje, BiH. **Blok C.** Dobro je upamtio uniformiranu plavušu, *„za koju su stražari rekli da je supruga Tome Duića“*. Dolazila je obično s nekim muškarcem, odvodila zatvorenike u posebnu prostoriju, gdje su ih ona i taj muškarac palicama tukli po leđima, a osobito po bubrezima. Naglašava da je od nje dobio mnogo udaraca po leđima i nogama, a poznato mu je da je maltretirala gotovo sve zatvorenike.

Svjedok 11 **SLOBODAN ČAUŠIĆ**, Trebinje, BiH nije ju tako često viđao u Lori, ali se sjeća da je u njihovu ćeliju jednom ubacila suzavac. Stekao je dojam da su čak i stražari zazirali od nje.

Svjedok 12 **RADOŠ ČOROVIĆ**, Trebinje, BiH, opisuje da je Tanja Duić jednom prilikom izvela njega, zatim zatvorenika **Vukana Kovača** i još drugih zatvorenika na zatvorski krug. Tamo su već sjedili njen suprug i više drugih vojnih policajaca. Obraćala se jednom po jednom zatvoreniku nudeći im seks (Doslovno: „Čedo, oš pičke?“) na što su oni uplašeni šutjeli. Zatim je naredila da se skinu. Tada ih je ismijavala, omalovažavala i vrijeđala, da bi ih potom nastavila tući.

Svjedok 13 **VESO DERETIĆ**, Trebinje, BiH, bio je u Lori uglavnom u izoliranom **Bloku C**. Svjedoči da je žena koja ga je tukla i ponižavala dolazila više puta, od čega u nekoliko navrata sa **Zvonimirom Giljanovićem**. Osim njega, na isti su način tukli i druge. Svjedoka je tukla osobito po rukama, a po rukama mu je gasila i cigarete. Jednom mu je odvalila nokat. Na tijelu ima i danas vidljive ožiljke njenih mlaćenja.

Morao bi kleknuti na koljena i ruke, da ga ona može tući po leđima i bubrezima. Znala ga je mlatiti dok ne bi pao u nesvijest. U nekoliko navrata bi ga liscama okačili o neke rešetke, a Tanja Duić bi ga dok je visio, tukla po bubrezima, opet dok se ne onesvijesti. Svjedok navodi da nema pojma da li bi nastavljala s udarcima dok je bio u nesvijesti, odnosno što se uopće za to vrijeme dešavalo.

Mokrio je krv.

Opisuje i brojna verbalna poniženja.

Svjedok 14 **VUKAN KOVAČ**, Trebinje, BiH, sjeća se Tanje Duić i dana kada ga je, zajedno s još dvojicom zatočenika, izvela na krug, gdje je na stepenicama, već sjedio njen suprug Tomo. Skinula ih je do gole kože i naredila da puze više puta s kraja na kraj dvorišta po neizdrživo vrućem asfaltu. Kasnije su naredili da ustanu i okrenu se licem prema zidu. Ona im je zatim više puta pucala pored glava, kojom prilikom je logoraš Kovač bio lakše ranjen. Nakon toga ovoga logoraša Tanja Duić više nije maltretirala.

Svjedok 15 **VESELIN BOJOVIĆ**, Žabljak, Crna Gora, navodi da ga Tanja Duić nije tukla. Međutim, vidio je kada je tukla rezerviste u ćeliji u kojoj su bili Trebinjci. Druge je tukla nekad na hodniku a nekad na krugu, i tada bi obično bila zajedno sa suprugom, Tomom. Tada bi ona nosila pendrek, a on bejzbol palicu. Ovog svjedoka prisiljavala je da pjeva ustaške pjesme i pozdravlja ustaškim pozdravom te zastrašivala da on, ali i ni jedan drugi *četnik* neće izvući živu glavu iz Lore.

Svjedok 16 **SLAVKO ŽARKOVIĆ**, Herceg Novi, Crna Gora, također se vrlo dobro sjeća Tanje Duić. Ni njega, kaže, nije osobno tukla, ali je vidio kako tuče rezerviste čija je ćelija bila preko puta njegove. Često je navraćala u društvu ženske osobe s kojom se zajedno izivljavale na ranjenicima, ulazila u njihove ćelije i tukla ih.

Od drugih zatvorenika je čuo da se osobito izivljavala nad zarobljenicima u Bloku C.

Svjedok 17 **VLADIMIR ŽARKOVIĆ**, Trebinje, BiH, sjeća se da je Tanja Duić često navraćala u Loru. Osobno je tukla zarobljenike, a isto je naređivala i drugima. Svjedok navodi da njega nije tukla, ali je u više navrata gledao kada je tukla druge. Koristila se pritom pendrekom, palicom ali i štiklama. Često je dolazila u društvu jedne crnokose žene, ali i jedne plavokose.

Svjedok 18 **JOVO LALOVIĆ**, Banja Luka, BiH. **Blok C**. Kao i druge zatvorenike ovoga bloka, i njega je Tanja Duić odvodila u posebnu prostoriju gdje bi ga mučila. Dolazila je u sitne noćne sate i tukla zatvorenike do iznemoglosti. Udarala bi ih nogama na kojima je imala štikle s metalnim završecima. Lalović posjeduje obimnu medicinsku dokumentaciju koja potkrepljuje njegove navode. Sjeća se da je najmanje jednoj žrtvi, Gavrilu Tripkoviću, tako probila kožu i zarila štiklu duboko u meso. Svjedok iskazuje da njega osobno nije tukla palicom, ali je vidio

da druge zatvorenike jest. Njega je, ali i mnoge druge, tukla dugačkim gumenim crijevom, koje bi se od siline udarca, obavilo oko tijela žrtve, od čega su ostajali trajni ožiljci.

Svjedok 19 **MILENKO RATKOVIĆ**, Trebinje, BiH, svjedoči da je Tanja Duić u Loru dolazila svakodnevno i to u popodnevnim satima. Kaže da je njen suprug, Tomislav Duić, tada bio mnogo opasniji nego kad ona ne bi bila prisutna. Upamtio je zvuk njenih koraka u hodniku. Stražari bi joj otvarali vrata ćelija, a ona bi ulazila prva. Odabirala bi koga će izvesti i tući. Izabrane bi izveli obično na krug, gdje bi odabrali jednog ili dvojicu, koje bi tukli odvojeno, dok su drugi morali trčati u krug. Tome je uvijek bila prisutna. Jednog popodneva i ovaj se svjedok našao među onima koje je najprije odabrala u ćeliji, a potom i na krugu, pa je morao stati uza zid tako da ga dodiruje nosom. Njoj i vojnim policajcima bio je okrenut leđima, a oni su im iz pištolja pucali iznad glava. Žrtve su bile ustravljene. „*Ja sad mislim da je ubio onoga moga kolegu do mene, ovaj misli da je obratno, da je mene...*“ I nakon toga bi nastavila zatvorenike tući nogama uz uvrede i prijetnje smrću. „*To je strašno. I ne mogu da shvatim da ona ima takve oči, da takvo nešto priča, da je ona nevinna. To je strašno.*“

Svjedok 20 **MIČKO KOPRIVICA**, Trebinje, BiH, Izričito je potvrdio da želi pred hrvatskim sudom svjedočiti o torturama Tanje Duić.

Svjedok 21 **GORAN PANTIĆ**, Novi Sad, Srbija, također je, po zlu, dobro upamtio Tanju Duić. Osobito se sjeća dana kada je došla u zatvor tražeći da vidi, kako se izrazila, - *oficira*. Kazala mu je tom prilikom da je drugih već dovoljno pobila. Od stražara iz pratnje zatražila je da ga vežu lisicama za cijevi radijatora, nakon čega ga je, po njegovim riječima „ubila k'o sliku“. Ujedno ga je šamarala te pljuvala.

Svjedok 22 Prof. **VELEMIR HAĐI AVDALOVIĆ**, Gacko, BiH. **Blok C**. Navodi da je u Lori među mučiteljima bilo i žena, a za Tanju Duić kaže da je bila najgora. Opisuje kako je išla od ćelije do ćelije i izvodila zarobljenike koje će tući. Nekima bi naredila da se skinu do gola pa bi ih omalovažavala i vrijeđala, tražeći da odgovore žele li s njom spolno općiti. Svjedok opisuje kako ga je udarala pendrekom i nogama po leđima, po stomaku i po spolnim organima tj. između noga. Pendrekom ga je osobito tukla po bubrezima i mošnjama. Ovo da je ponovila u više navrata. Sjeća se da je jednom dovela neke djevojčice, koje on opisuje kao uplašene i izmučene, te da je nekolicini logoraša nudila tu djecu da s njima imaju spolni odnos. Naglašava da je ovo tek dio onoga što bi mogao i što želi reći na sudu o toj ženi, koja je loše postupala sa svim zarobljenicima u Lori u Splitu.

Svjedok 23 **VOJKAN ŽIVKOVIĆ**, Niš, Srbija, izričito je potvrdio Dalmatinskom komitetu da je spreman pred hrvatskim sudom svjedočiti o postupcima Tanje Duić.

Svjedok 24 **ISMET OVČINA**, Bileća, BiH, zarobljen je i doveden u Loru sredinom rujna 1992. Nije tamo zatekao ni Tomu Duića ni njegovu suprugu. Prenijeli su mu da su supružnici Duić „pobjegli“ petnaestak dana prije toga. O njima je međutim mnogo slušao od zatvorenika, ali, što je daleko važnije, i od samih stražara. Dobro pamti da su stražari opisali kako je bila gora od muža i „gora nego ikakav čuvar“. „*Samo njoj palicu daj i ne sekiraj se.*“ Stražari **Zlatko** (Sulejmanović, op. DK-a) i **Vrkić** (Tonči, op. DK-a) ispričali su mu da nije ni trebalo da oni maltretiraju... „*Samo njoj palicu daj i ona bi tukla.*“ Ta su je dva stražara, prema svjedočenju Ismeta Ovčine, opisala kao osobu bez ikakvih osjećaja, koja je (zatvorenike) „*tukla do besvijesti*“.

***

Napomena: Svi ovi svjedoci pristali su svjedočiti pred hrvatskim sudom o Tanji Belobrajdić, ranije Duić, uz mjere osiguranja i zaštite tokom boravka u Hrvatskoj, kakve su uobičajene kod suđenja za ratne zločine.

Većinu njihovih adresa Tužilaštvo već ima, ostale može dobiti od Udruženja logoraša – Trebinje, a od Dalmatinskog komiteta na pisani zahtjev.

Podnosilac prijave:

(tm)

Dalmatinski komitet za ljudska prava, Split

Prilozi:

1. Radna verzija dokumentarnog filma, radnog naziva *Tanja1*, na DVD-u, u trajanju od 56'24“.
2. Transkript ovoga dokumentarca, na ukupno 17 stranica.